

Игуменката и Юстина пристъпиха в черквата една след друга с усещането, че са едно цяло и че там ги чакат ангелите, които знаят какво ще чуят. Но то трябваше да бъде произнесено на глас. Човешкият свят бе започнал с една-единствена свещена дума и навярно щеше да завърши с дума, но живият човек е орисан да изрича много думи, за да се опита да разкаже честно себе си на света и на другите.

– Живяла съм до езеро от раждането си – започна разказа си Юстина. – На деветнайсет крачки от водата. Броях ги всеки път, когато отивах до малкия кей, който някога бе сковал много години преди да се родя. Сега на гърбените гъски, провесила крака над водата, и говорех с нея. Водата е най-чувствителната стихия на Вселената. Има толкова много лица и толкова много гласове... Но колкото и да сменя лицата си – от лег до пара, от облак до океан, тя все ще копнее за бряг. Ще придойде, за да го погали, да се приплъзне по ръбовете му, да го поолющи, да го промени. Такъв ѝ е ритъмът – идва, променя всичко, до което се докосне, и после си отива. Трябва дълго да я

гледаш, дълго да общуваш с нея, за да разбереш, че тя ни показва благословения закон за промяната – този неизбежен танц на срещите и разделите, на потъването и изплуването, на смяна на лицата и състоянията. Целият живот сякаш е кодиран в нея. Дори да разбираш водата, дори да си влюбен в нея, не можеш да я задържиш. И е невъзможно да не я обичаш. Дядо твърдеше, че човек, който се страхува от водата, се страхува да обича. Навярно това е рецептата за любов – да познаваш законите на водата и да носиш достатъчно смелост да се потопиш в нея. И никога да не забравяш, че тя рано или късно ще си отиде, ще се оттегли. А после ще придойде отново. Ритъмът на водата навярно е ритъмът на любовта. Тези две енергии са свързани в съзнанието ми. Деляха ме деветнайсет крачки от водата, а къщата ни изгоря... И мама в нея. И нероденият ми брат в утробата на мама. Трябваше да се роди след три месеца. И щеше да е красив като нея, знам... Но умря заедно с мама, защото тя се върна в горящата къща. Заради ботушите на татко. Да не изгорят... Бяхме бедни. Не само ние, всички наоколо бяха бедни. Страхът за материалните неща е демон и мама го последва, въпреки че Бог вече ни бе спасил от огъня – и нея, и мен, и неродения ми брат. Тя забрави да е благодарна на небето за живота ни и поиска от съдбата още. Всичко, което е в повече от това, което ти е достатъчно, рано или късно те убива. А мама го забрави... В тази нощ разбрах, че няма значение колко близо си до водата, ако огънят е решил да те изпепели. Той е другата стихия, която ни учи и на сътворяване, и на пречистване. Сблъсъкът с огъня означава неизбежна, бърза промяна. Той не е бавна и търпелива стихия като водата. И идва, за да

преобърне рязко всичко, до което се докосне. В онази нощ тези две стихии се бяха споразумели да ми вземат мама. Както водата преди много години бе отнесла баба... Това място мразеше жените, които не са родени тук. А беше толкова красиво! Особено през зимата, когато водата замръзваше и се превръщаше в безкрайна бяла стена. Прекосявахме с шейната залеженото езеро чак до къщата на вуйчо на отсрещния бряг...

Дали от сумрака в черквата или от спомена, но очите на Юстина станаха наситеносини и дълбоки, а тя продължаваше да говори като в унес вгледана в иконата на Богородица, която висеше точно зад главата на майка Христина. Гласът на възрастната жена наподобяваше звука на стара медна камбана, която дълго е мълчала и сега набира смелост да запее. Юстина не говореше, а живееше в думите. Тя притвори спокойно очи и продължи:

– Дядо ми разказваше, че баба се страхувала да стои сама вкъщи близо до езерото. Твърдяла, че водата е вещица, която нощем я вика. Всички се шегували с нейните страхове и фантазии, подигравали ѝ се. Докато една сутрин не я намерили изхвърлена на брега на съседното село само по нощница, посиняла и подута. Дядо все повтаряше: „Храниш ли страховете, те ще те удавят накрая. Не водата я уби, а страхът ѝ от водата“. Бях дете и обичах да задавам въпроси. Попитах го: „А тя защо е влязла в нея, щом се е страхувала?“. Дядо ме погледна замислено... Помня очите му – топли, но уморени. Отговори ми тъжно и като че ли с малко яд: „Не знам, бях в града в онази нощ. Баща ти вече бе голям и го бях взел със себе си. И тя остана сама. Само за една нощ. Може би е ре-

шила най-после да се пребори с този страх, да го победи. Но когато твърде дълго си вярвал в един страх, ти си го направил по-голям от спасението си. И така си е отишла. Победена“. Бях убедена, че греша, че не познава водата, че не я чува... Затова го попитах: „А ако водата само това е чакала? Баба да остане сама. И после да я извика, за да я убие?“... Дядо се разсмя така високо, че гарваните, накацали по голямото гърво до езерото, се разхвърчаха с кръсък. Не знаех, че гарваните се страхуват от смеха. Те не са грозни птици, просто имат грозен смях. Зловещ и пронизителен. И затова хората се страхуват от него. Напомня им за смъртта, не знам защо... Но птиците също имат стракове. Навярно човешкият смях за гарваните също е заплаха за смърт, не зная. Не разбирах езика на птиците тогава. Само на водата. Тя ме обича. Ние с нея се обичаме. И си вярваме. А защо е мразела баба, не разбирам... Виждах я съм много угавени хора. Мисля си, че водата убива хората, които не я познават. И няма никакво значение дали умееш да плуваш, или не. Всеки може да се научи да плува, но не и да разбира водата. Освен това тя разпознава хората, които я обичат. Да се удавиш, е взаимно недоверие между теб и водата. Взаимно уважение е нужно между нея и теб, за да не те победи. Тя не обича самонадеяните, които вярват, че са я подчинили. С водата трябва да се споделяш и да ѝ разрешиш да те познава. Тя е много мъдра. Забелязала съм, че винаги влачи удавника и го изхвърля на друго място на брега – не там, където се е удавил. Сякаш ни учи на един от най-великите си закони – за движението и промяната. Знаем, че не можеш да спасиш давец се човек и да го измъкнеш на брега на същото място, на което е започнал да се дави. Върнеш ли

го жив на същото място, само си отложил за малко мига, в който водата пак ще си го поуска. Затова изхвърля тя удавниците по други брегове, за да ни покаже, че човекът твърде дълго е бил на едно и също място... Баба не си е била на нейното място там, на брега, в дядовата къща. И се е застояла твърде дълго за едно човешко сърце на място, с което не са се обичали. До водата, която я е удавила. И спасила...

Майка Христина бе забравила да диша. Ако можеше да погледне с очите на ангелите, кацнали под купола на старата черква, щеше да види около двете женски фигури, седнали на масата до печката, светлия сребърен ореол на душите им – две сияйни сфери от светлина, които се докосваха и пресичаха, пулсираха, сливаха се, после се отгалечаваха. Танцът на душите им не спираше. И нямаше да спре дори след смъртта на Юстина. Дори след смъртта на майка Христина. Те двете вървяха заедно през времето и животите. Така им бяха наредени пасиансите.

– Но как оцеляха архангелските ти карти в пожара? Нали ги имаш от майка си? – полюбопитства изуменката.

– Да, от мама са ми. Вървят по нейния род. Всички мислеха, че са изгорели. И беше много добре да мислят така. Хората са невежи и искат да притежават тези карти, но не разбират, че картите си избират човека, не той тях. Това, че досега бяха в нашия род, не означава, че няма да си сменят рода. Говори се, че прапрабаба ми ги получила от някакъв странен мъж, който живеел като аскет извън селото. Гледали на него хем като на магьосник, хем като на светец. И оставил картите точно на нея, не на друго дете. Легендата в семейството се пренасяше от

уста на уста, пък колко е вярно и доукрасявано през времето, никой не знае... Наричали го граф Мишел. Живее в края на селото бедно и изолирано и никой не знаел нито как се е появил, нито откъде. Той самият непрекъснато твърдял, че е потомък на графове. Умрял няколко дни след като оставил картите на моята прапрабаба.

– Но как се е научила какво означават, как се разчитат, как се подреждат картите? Той ли ѝ е обяснил? А твоята майка обяснявала ли ти е тези неща? – игуменката приличаше по-скоро на нетърпеливо дете, отколкото на строга пазителка на религията.

– Много еретични въпроси за една православна игуменка – засмя се Юстина. Тя познаваше притегателната сила на колодата с картите, както и неугържимото любовитство, което те предизвикваха у всеки човек, узнал за съществуването им. Понаместил шала на раменете си и отговори: – Не! Мама не успя да ми обясни какво да правя с картите. Помнех само как ги разбъркваше и редеше, но не знаех нищо повече. Веднъж ме погледна и ми прошепна: „Тези карти после ще ги носиш ти“. Не каза „ще ги вземеш“ или „ще ти ги оставя“ – каза „ще ги носиш“, сякаш са нещо тежко и трудно за носене. Тогава не я разбрах.

Мама беше много красива. И тя не беше от това село, също като баба. Може би е трябвало да пристигне в къщата до езерото – на това странно място, което убиваше пришълките, да ме роди и да ми остави картите. Вече не се питам защо съдбата ми взе мама. Разбрах, че когато някой е изпълнил мисията си докрай, си отива. От твоя живот или от живота изобщо. Осъзнах, че ние, хората, не разбираме нито времето, нито стойността на нещата и на хората по пътя си. Все си мислим, че ако

нещо е дълго, то е значимо. Но има мисии и задачи, които се случват в миг и те преобръщат до края на дните ти. Може някой само да те е прегърнал и след минута да е изчезнал, но тази прегръдка да е спасила душата ти... Хората бъркат спасението на душата със спасението на човека. Има хора, чиито души вече не могат да бъдат спасени тук, на Земята. И тогава, за да спаси душата, Бог си я прибира. „Съблича ѝ човека“, казваше Милан. И беше абсолютно прав. А друг човек пък може да се е появил, за да те разруши, да те смаже, да те остави с усещането, че сърцето ти е осакатено завинаги, и впоследствие да се окаже, че всъщност е бил най-великият учител за теб, че е спасил душата ти. Невинаги разпознаваш веднага знаменуето на съдбата, нито смисъла на случващото се. Хора сме. Не бива да се виним... Човеците сякаш гледат и себе си, и света през един малък отвор – колкото гупчица от карфица в една огромна стена, и виждат съвсем миниатюрна, нищожна част от цялата картина, от неспирното движение на всичко наоколо. Тези, които са го осъзнали, спират да бъдат самонадеяни и осъдителни. След това им остава единствено да се преборят с нетърпението да узнаят всичко. За тази крачка не е нужна сила, а вяра. Вярата започва в онзи странен, уж случаен миг, в който човекът разбира, че има мисия и задачи. Или по-точно, когато си ги припомни, защото той с това знание е дошъл тук. И после играта на земния ни живот започва със забравата им.

Такива са вселенските закони, нужно е да ги приемем.

Мисията и задачите са първо към себе си, едва после към всеки друг и едновременно с това към едно огромно нещо, което винаги е цяло. Каквото и да се случва вътре

В това цяло, везните на светлото и тъмното са в равновесие. Ние се движим в това равновесие, не то в нас. Наричаме го избор. И няма нищо друго и никои друг извън нас освен огледала, които сами сме поставили за себе си. Заради задачите си, заради мисията си. Люлеем се между любов и омраза. Но любовта е единствената реалност, майко Христина, а омразата е илюзия, тя е твоята болка, която произлиза от ума ти. Твоята болка от теб самия. Защото друг няма. И тя също е огледало. Нали не забравяш, че огледалото е обърнат образ? Вътре в това цяло омразата, болката и страховете ни са обърнатият образ на любовта. Ние живеем в обратния свят на душата си. Нарочно сме предизвикали себе си, нарочно сме се ограничили, нарочно сме се самоизлъгали, за да изживеем всичко това, да го познаем и да открием разликата. И се раждаме отново и отново тук, докато не изберем да заговорим човешките си очи и да спрем да живеем в илюзията, докато не открием в себе си онова вътрешно зрение, което ще повдигне завесата и ще ни покаже истинската реалност. Вярвам, че човекът все някога ще счупи огледалото или просто ще му обърне гръб. И ще се събуди за истината още тук, на Земята, в земното си тяло, с човешкото си съзнание.

Това е пробуждането, това е спасението!

Но обикновено си отиваме от тази земя, познали само отражението на любовта в огледалото. Защото, вторачени в обратния образ на любовта, започваме да му вярваме. И неусетно се превръщаме в скептици, в същества без вяра, в човешки създания, издигнали в култ телата, логиката и разума си. И свикваме да бъдем цинични към сърцето си. Дори започваме да харесваме този

цинизъм. Заради болката от истината. Започваме да се харесваме такива – плоски и удобни. Пак заради тази болка. По-лесно ни е навярно да живеем само в отражението на любовта. Но то всъщност е загължителната тъмнина в нас. И ние пускаме котва там, в илюзията, в тъмната част от себе си. Не разбираме, че сме отговорни за баланса между светлината и тъмнината в един по-голям план. Загърбили сме светлината и любовта, загърбили сме Бог и сякаш сме заразени. Още по-лошо – заразата ни харесва повече от това да сме честни и смели. И не успяваме да достигнем до дълбочината на истинските си чувства. А Бог ни е дал чувства, за да го познаваме. За да си го спомним. Ние всички сме забравили голямата картина. Непрекъснато я забравяме... Вярата вече е опорочена от човека дума. Изкривена и изнасилена. Хората не следят знаците. И не защото са слепи за тях – неудобни са им. Но съдбата е достатъчно търпелива. И последното, което им отнема, е това, върху което са фиксирани, към което са пристрастени, в което са заблудени... Това е, което ги отклонява от общия план на цялото и от плана на душите им. Обикновено това е, което потопява хората в тъмната част от тях самите. То е онази бездна, която зейва между пътя на душата и земните им стъпки. То е онази кухня, която демоните търпеливо чакат да запълнят. Празнотата, която ги отделя от истината за тях и за света, от истината за душата им. Разумът запълва тази бездна с малката си човешка логика, със свитите си материални желания, с претенциите си за огромни познания и възможности... И изгонва вярата. Тя е нещо нелогично, неосезаемо, не подлежи на доказване. А човекът боготвори доказателствата.

За мен вярата започва със смелостта да се довериш на нелогичното. И много често точно нелогичното е това, срещу което най-много се съпротивляваш. Това е, което най-силно отричаш, най-истински отказваш да приемеш и да му повярваш. Защото превръща света ти в неудобно място. Големите истини обикновено са неудобни. Толкова е просто! Не разбираш ли?... Вярата е да бъдеш внимателен към мярата на истината и удобството в себе си. Вярата е да приемеш неудобството да излезеш извън очевидното и логичното, извън догмата за себе си, извън правилно-неправилно. Думата не е смелост. Смелостта е категория на егото. Но то не е нещо непременно лошо. Помага ти да се осъзнаеш, но ти пречи да се надскочиш. А вярата е нещо магично. Тя е любов отвъд границите на удобството. Това е началото на вярата. Там те чака голямата картина. И Бог!

... Настъпи тишина. Без ехо и без време. Чуваше се само звукът от горящите в печката гърва и тихото припукване на някоя от свещите, които догаряха в големите свещници от двете страни на олтара.

Очите на игуменката горяха. Думите на Юстина се забиваха в съзнанието ѝ и разкъртваха вкаменени от хиляди животи мисли и вярвания, проникваха във всички клетки на съществуването ѝ и сякаш видоизменяха генетичния им код. Без да търси логика или материално потвърждение, майка Христина усещаше, че докато Юстина се изповядва и разказва за себе си, едни вечни енергии завихрят въздуха около нея и пренареждат цялото ѝ съзнание. Ударно, внимателно и необратимо. Игуменката сякаш почувства и прозря силата на думи-

те, тяхната мощна енергия. И разбра, че няма случайни срещи, нито случайни думи, нито дори случайни паузи в човешкото общуване. Осъзна, че то е свещено по изведен начин и отговорно по всички закони на мирозданието. Вече вярваше, че съдбата е подредила стъпките на човека така, че всяка следваща да е покана към него да направи нова – не по-голяма, а по-велика следваща крачка. Усецането ѝ не бе, че расте, а че се разширява и обгръща всичко наоколо, че се слива с него... И засиява.

Юстина продължи да разказва, вглъбена изцяло в историята на своя път, решена да се събере в няколко часа думи, готова най-накрая да произнесе себе си на глас. Имаше нужда да се осмисли. Беше убедена, че ѝ предстои най-важното решение, и гържеше сетивата си нащрек, за да не пропусне знака. Знаеше, че ще ѝ бъде даден. Точно днес. Гласът ѝ се сля с тишината на черквата, без да я нарушава:

– Аз самата много по-късно разбрах защо мама загина в огъня. Тя бе изпълнила мисията си. Към всички и към голямата картина. И най-вече към мен. Ако не си беше отишла, нямаше да ми се случат всички тези неща, които ме доведоха дотук. До днес. И нямаше да чувам картите, да ги разбирам, нямаше да се чувствам като у дома си в гробището, нямаше да извървя този път, да срещна тези хора, да изживея този мой живот по начина, по който го изживях... Нямаше да ми се нареди папиансът – нито моят, нито този на хората, които е трябвало да срещна, да напусна, да обичам, да забравя... Мама трябваше да си отиде от този свят, за да имам аз свободата, която ми е нужна.

Когато я погребяха, започна големият кошмар на

татко и дядо. Заради мен. Аз спрях да говоря и всяка нощ бягах от вкъщи, за да спя при мама, на гроба ѝ. Мъртвите тела не са страшни, майко Христина, те не могат да ти навредят. Хората всъщност се страхуват от духовете на мъртвите, но те също не могат да навредят на живите – само успяват да ги изплашат понякога.